

*Методичні рекомендації
щодо визначення рівня
вихованості школярів*

ДІАГНОСТИКА ВИХОВАНOSTІ.

ДІАГНОСТИКА (від грецьк. Diagnostikos – здатний розпізнавати) – це оцінна процедура, спрямована на пояснення ситуації, виявлення дійсного рівня зіставляють із вихідними (початковими) характеристиками вихованості, різниця між ними визначає ефективність виховного процесу.

Через діагностику класний керівник визначає, як реалізовано педагогічні завдання, які з них вимагають подальшого вирішення. Досвід показав, що діагностика має прямий зв'язок з етапами управління розвитком колективу й особистості. Відповідно до цього виявлено **три типи діагностики в роботі класного керівника: початкова, коригувальна (поточна) і узагальнююча (підсумкова).**

Початкова діагностика пов'язана з плануванням і управлінням класним колективом. Перед визначенням виховних завдань, що будуть реалізовані в даному навчальному семестрі чи впродовж усього навчального року, класний керівник вивчає рівень вихованості учня. Визначено **три основних варіанти початкової діагностики:**

Перший – коли колектив сформовано вперше і класний керівник теж незнайомий з учнями;

Другий – коли колектив не новий, а класний керівник вперше починає роботу з класом;

Третій – коли колектив і класний керівник уже працювали разом. У першому варіанті початкову діагностику використовують для всебічного вивчення учнів. У другому – класний керівник вивчає не тільки учнів, а й сам колектив як складну динамічну систему. Третій варіант надає можливість класному керівнику провести вибіркову діагностику колективу й особистості. Вона є доповненням до інформації, отриманої раніше.

Класному керівникові, котрий спілкується з учнями і колективом кілька років, немає необхідності проводити початкову

діагностику цілком. Але тому що процес виховання суперечливий і стрибкоподібний, безупинний і динамічний, класному керівникові обов'язково доводиться вловлювати зміни і відображати їх у плануванні своєї діяльності.

Повнота та об'єктивність інформації під час початкової діагностики максимально наближає планування виховних завдань до реальних потреб класу і відповідає оптимальному розвитку дітей.

Поточну (коригувальну) діагностику проводять у самому процесі організації діяльності учнівських колективів, орієнтуючи педагога на зміни, що відбуваються в учнях і колективі. Одночасно оцінюють правильність раніше прийнятих рішень. Інформація, отримана в результаті поточної діагностики, допомагає класному керівникові швидко, точно і з мінімумом помилок коригувати свою роботу й удосконалювати стиль взаємин з дітьми, методику виховної роботи. Через коригувальну діагностику класний керівник може швидко реагувати на зміни в рівні виховання школярів, тим самим забезпечити можливість більш активної, самостійної і творчої їх участі в діяльності колективу. Плануючи виховну роботу, класний керівник не завжди в змозі передбачити її результати. Особливо важко передбачити вибір найефективніших методів і засобів індивідуального впливу.

Поточна діагностика виконує роль експрес-інформації і цим допомагає прийняти швидке рішення відносно вдосконалення педагогічної діяльності.

У системі прогнозування результатів виховної роботи проводять **узагальнюючу діагностику** наприкінці кожного навчального року. Дані діагностичного вивчення зіставляють із вихідними (початковими) характеристиками вихованості, різниця між початковими і остаточними результатами вивчає ефективність процесу виховання. Отримані дані класний керівник

використовує для корекції педагогічного впливу протягом наступного навчального року.

Як еталонні показники, з якими порівнюють досягнуті результати, використовують критерії (від лат. „критеріум”, що означає „порівняння”).

Критерії вихованості – це теоретично розроблені показники рівня сформованості різних якостей особистості (колективу).

Оформляють їх звичайно у вигляді шкали найменувань. Якщо ступеням вияву якостей привласнюють умовні кількісні оцінки, то можна здійснювати порівняння і робити підрахунок, виражаючи рівні вихованості числами, подібно до того, як це роблять під час тестування у4спіхів, досягнутих у навчанні. Визначення рівнів вихованості – таке ж саме тестування, з тією різницею, що тестом служить не теоретичне завдання, а практична поведінка вихованця ним необхідних дій, що свідчать про наявність чи відсутність певних якостей.

Критерії вихованості І.Підласій умовно розподіляє на “жорсткі” і “м’які”. “Жорсткі” критерії в педагогіці використовують порівняно мало; в останні десятиліття не прийнято було говорити про ті проблеми (точніше, про невихованість), які виявляються під час використання цих критеріїв. До них належать важливі статистичні показники, що в комплексі характеризують загальний рівень вихованості молоді: кількість вивчених правопорушень і тенденцій їхньої зміни; кількість молодих людей, які відбувають покарання за вчинені злочини; темпи поширення пияцтва, паління, наркоманії, проституції серед молоді та багато інших показників.

Для характеристики шкільного виховання застосовують “м’які” полегшені критерії, що допомагають вихователям одержати загальне уявлення про хід і результати виховного процесу, але не дають можливості проникати вглиб, надійно діагностувати приховані якості. До недоліків застосовуваних критеріїв потрібно внести і те, що їх розробляють звичайно не для визначення в

комплексі всіх якостей особистості (колективу), а лише для окремих – моральних, трудових, естетичних тощо якостей, рушійних мотивів і конкретних умов не можна ні правильно втлумачити, ні правильно використати. Особистість – цілісне утворення, і вивчати її необхідно в комплексі всіх її якостей і рис. Розробити критерії, які охоплювали б усе розмаїття якостей особистості (колективу) в цілому, ще нікому не вдалося, це важлива проблема для майбутніх поколінь дослідників. Сьогодні педагогам і психологам доводиться користуватися “скороченими” методиками.

Серед безліч критеріїв вихованості можна виокремити дві групи: змістовні й оцінні. Перші пов’язані з виокремленням адекватних досліджуваних якості показників, а другі – з можливістю більш – менш точної фіксації інтенсивності прояву діагностованої якості. Є ще загальні критерії для діагностики остаточних результатів – досягнутого рівня вихованості особистості і колективу – і окремі критерії для аналізу проміжних результатів, пов’язаних з виробленням окремих властивостей, рис і якостей. Перші відображають вимоги, зафіксовані у формулюванні мети, а другі – конкретні завдання виховного процесу. За спрямованістю, способом і місцем застосування критерії вихованості умовно поділяють на дві групи:

- 1) пов’язані з проявом результатів виховання в зовнішній формі – судженнях, оцінках, учинках, діях особистості
- 2) пов’язані з явищами, прихованими від учителя, вихователя – мотивами, планами, орієнтаціями.

Перш ніж запропонувати методику діагностики, пропонуємо схему основних методів педагогічної діагностики.

Класифікація методів вивчення особистості учня й учнівських колективів.

Залежно від характеру участі школярів у їхньому проведенні:

- **пасивні** (спостереження, кількісний і якісний аналіз продуктів діяльності тощо);
- **активні** (анкетування, тестування, соціометричні виміри, апаратно-технічні виміри, апаратно-технічні методи тощо);

Залежно від часу проведення:

- **однометтєві** (анкетування тощо);
- **тривалі** (цілеспрямоване спостереження, біографічний метод тощо);

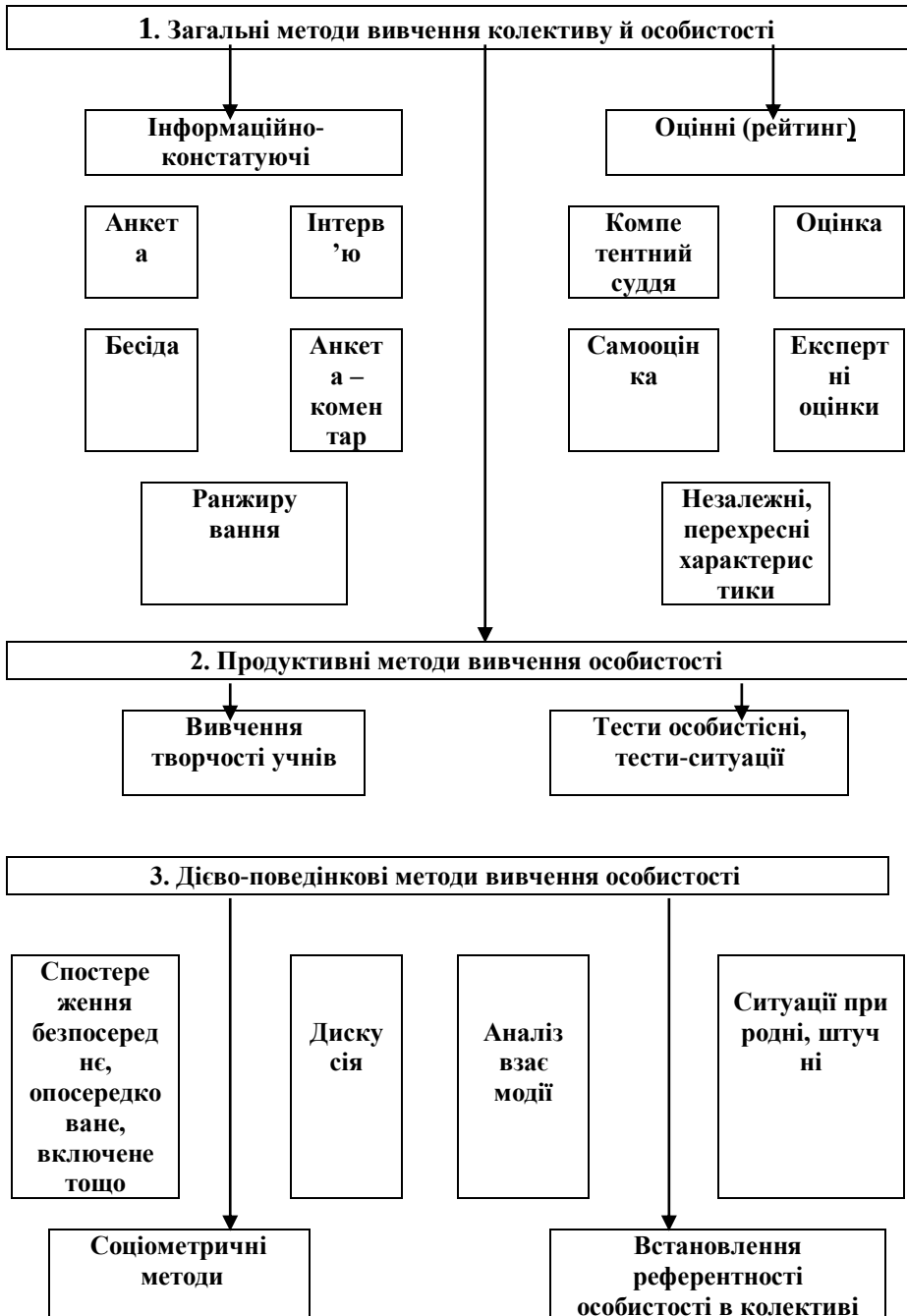
Залежно від місця проведення:

- **шкільні** (класні і позакласні);
- **лабораторні.**

Залежно від конкретних завдань вивчення особистості учнів, які стоять перед учителем:

- **неекспериментальні** методи (спостереження, анкетування, бесіда та аналіз продуктів діяльності);
- **діагностичні** (кількісні – тести, шкали; якісні – педагогічний консиліум тощо, змішані);
- **експериментні** (природний, моделюючий чи лабораторний експеримент);
- **формівні** (метод планомірного формування розумових дій, метод формування навчальної діяльності тощо).

Основні методи педагогічної діагностики

Які методи може використовувати класний керівник у початковій діагностиці, плануючи виховну роботу в класі? Найбільша і найпопулярніша група цих методів – **опитування**. Вони широко представлені в педагогічній літературі, з їхньою допомогою виявляються ціннісні орієнтації учнів, знання, установки, позиції, ставлення до однолітків, навколишнього світу і до себе.

Метод спостереження – найбільш доступний спосіб отримання знань про учнів. Але особисте спостереження не може бути для педагога єдиним джерелом вивчення якостей дитини, тому що воно є однобічним і суб'єктивним. Тому варто враховувати результати спостереження інших людей.

Метод бесіди – зобов'язує класного керівника прислухатися до суджень оточуючих дитину вчителів, вихователів, батьків, однокласників, щоб правильно визначити сутність особистості, котра формується.

Метод анкетування – дозволяє з'ясувати не тільки думки дітей з питань, які вас цікавлять, а й виявити їхні схильності, зв'язки, оцінні судження. Анкетування опитування в основному проводять письмово. Результативність його залежить від ряду умов: результати опитування не будуть використані на шкоду учням; формулювання запитань мають бути чіткими, ясними, доступними для даного віку; анкета не повинна бути громіздкою. Запитання можуть бути відкритого характеру (коли учні самі придумують відповідь), закритого (коли дітям пропонують ряд можливих відповідей), напіввідкритого (коли до переліку можливих відповідей вони дописують свої).

Метод зіткнення поглядів, позицій. Форма даного методу дозволяє звертатися до учнів із проханням висловити свою думку, дати пораду, як ставитись до певного явища, поведінки, проблеми.

Метод соціометричного вибору. Цей метод допомагає проникнути у взаємини однокласників, виявити різні мікрогрупи,

неформальних лідерів, а також особисту позицію дитини в колективі однолітків.

Метод ранжирування – це розташування за значимістю (за рангом). Ранжирування можна використовувати не тільки стосовно особистості, а й для з'ясування ціннісних орієнтацій учнів.

Можна комбінувати анкету з ранжируванням.

Анкета інтерв'ю – один із результативних і придатних для початкової діагностики методів. Його перевага в тому, що він поєднує програмовані запитання і бесіду. Інформацію отримують безпосередньо в контакті з досліджуваним школярем. Цей метод включає також елементи спостереження і створення ситуацій. Класний керівник має можливість спостерігати реакцію, емоційне ставлення до себе і запитань. Крім того, він ставить додаткові запитання, уточнює і узагальнює відповіді.

Велика група методів, які використовує класний керівник, це **методи оцінювання (рейтинг)** – взаємні, перехресні, незалежні характеристики, оцінки компетентних суддів, експертні оцінки, самооцінки тощо. Оцінювання має найрізноманітніші варіанти. Дуже продуктивна анкета “Чи знаєш ти себе і своїх товаришів?” Тут поєднується оцінка і самооцінка. Зміст оцінюваних якостей можна змінювати в залежності від завдання діагностики.

Кращий варіант, коли кожен дає оцінку учневі й оцінює сам себе. Але це забирає велику кількість часу, і тому досить робити оцінки в групах із 5-6 чоловік.

Один із достовірних діагностичних методів – **вивчення поведінки дітей у певній педагогічній ситуації.**

В педагогічно доцільну ситуацію можна вкласти різноманітний зміст: поставити завдання-ситуацію, провести аналіз результатів діяльності учня, створити естетичні умови для гри, праці, спільної або навчальної діяльності тощо. Педагогічні ситуації за своїм характером бувають природними (виникають у процесі діяльності і спілкування учнів), створюваними спеціально і

прикладами-ситуаціями, взятими із життя і запропонованими для аналізу учням. Останні допомагають виявити їхнє знання, ціннісні орієнтації, вміння приймати рішення. Але вони не можуть показати, як реально вчинить учень. Тому більш ефективна ситуація, підготовлена заздалегідь. При цьому необхідно забезпечити кілька основних умов: природність обстановки, щирість і відсутність у учнів самореклами, бажання брати участь у запропонованій діяльності.

Найбільш розповсюдженим методом поточної діагностики є **дискусія**. Її використовують переважно в старших і частково в середніх класах. Під час дискусії виявляються одночасно і знання учнів, і їхні ціннісні орієнтації, і життєва позиція. У процесі дискутування можна встановити динаміку взаємин учнів, їхні комунікативні якості, референтний статус кожного, мікроклімат у колективі тощо. Але в загальній системі діагностичних методів дискусія має допоміжний характер.

В узагальнюючій діагностиці користуються методом **аналізу продуктів творчості** учнів у процесі їхньої самостійної діяльності – художньо-естетичний, трудовий, навчальний тощо. Педагог створює умови для творчості школярів, організовує творчі ігри, ситуації, реальну діяльність. У практиці відомі й інші підходи у визначенні вихованості учнів. у дослідженнях Л.Фрідмана рівень вихованості виражає ступінь сформованості у школярів, відповідно до їхніх вікових можливостей, найважливіших якостей особистості. рівень сформованості оцінюють за критеріями. Загальну оцінку вихованості учня виводять на основі оцінок окремих показників:

- поведінки в родині;
- поведінки в школі;
- ставлення до старшого;
- ставлення до однолітків;
- поведінки на вулиці й у громадських місцях;
- ставлення до самого себе;

Оцінку вихованості проводять двічі на рік: у середині і наприкінці навчального року. Процедура оцінювання складається з двох етапів: перший – анкетування батьків учнів:

1. Які позитивні якості характерні для вашого сина (дочки)?
2. Які негативні якості ви помітили?
3. Які якості особистості ви намагаєтеся виховати у вашої дитини і наскільки це вам вдається виконати?
4. Чи має ваша дитина постійний обов'язок удома і як вона його виконує?
5. Як вона ставиться до інших членів родини, чи надає їм потрібну допомогу, співчуття, захист?
6. Чи приймає активну участь у родинних справах, в сімейних святах, чи виявляє при цьому ініціативу?

Другий етап – складання кожним учнем характеристики (за особливою для кожного віку формою). В початкових класах учні просто перелічують на одній половині аркуша свої хороші якості, а на іншій – погані.

Педагогічний консилиум школи обговорює отримані матеріали, їх зіставляють із результатами психодіагностичних обстежень, враховують динаміку особистісного розвитку. З урахуванням результатів виносять загальну оцінку вихованості кожного школяра. Цю оцінку повідомляють як учням, так і батькам. При цьому кожному учневі вказують на недоліки, яких необхідно позбутися.

Досвід цього дослідження засвідчив, що оцінка вихованості учня, сам процес – це дуже ефективний засіб для стимулювання самопізнання, самовихованості, саморозвитку кожного учня. Формується адекватна особистісна оцінка.

Для вивчення процесу особистісного розвитку учня складається діагностична карта класу.

Діагностична карта

_____ клас

_____ школи № _____

20 ____ навч. рік

Класний керівник _____

№ п/п	Прізвище, ім'я учня	Дата народ.	Професії батьків	Тип сім. виховання	Стан здоров'я	Успіш- ність	Основні досягнен	Основні недоліки	Захоплен
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1									
2									

Наєв- ність підвищен ня зібн.	Спеціальні навички	Поведінка	Місце у колективі	Рівень самооцінк	Виконання доручен ня	Трудова актив ність	Заняття поза школою	Виховні завдання
11	12	13	14	15	16	17	18	19

Для того, щоб, крім класного керівника, ніхто не зміг прочитати про негативні якості й недоліки учня, необхідно зашифрувати деякі дані про учнів. Наприклад, Б – благополучна родина, НБ – неблагополучна; ЧХ – часто хворіє, З – практично здоровий, ПЗ – поганий зір; НР – неврівноважений; СН – схильний до неправди тощо.

19 графа – домінуючі виховні завдання формуються на основі результатів узагальнення даних діагностичної карти.

**Методика організації і проведення дня діагностики,
регулювання і корекції з проблеми “Визначення рівня
вихованості учнів” (за П.Третьяковим)**

Мета: виявити рівень вихованості учня в загальноосвітній школі.

Завдання: визначити стан рівня вихованості учнів; оцінити і виявити тенденції в розвитку виховного процесу; визначити управлінські рішення і скласти програму регулювання та корекції рівня вихованості учнів.

Об’єкти дослідження: система РВП у школі (в класі).

Предмет дослідження: умови і фактори, що забезпечують розвиток особистості в системі виховання.

Робоча гіпотеза: постійне діагностування за параметрами розвитку особистості створює можливість для своєчасної корекції діяльності, спрямованої на виховання особистості.

Методи дослідження: анкетування, спостереження, бесіда тощо.

**План проведення для ДРК (діагностика, регулювання і
корекції).**

1. Проведення інструктажу учасників про проведення дня ДРК за технологією анкетування.

ІНСТРУКТАЖ

1. Вихованість – це інтегративний показник сформованого ставлення учня (його позиції) до навчання, людей і до себе.

2. Критерії оцінки і показники вихованості учня в анкеті позначені як “якості особистості”, які треба виробити в собі, щоб досягти успіху. Вони диференційовані за віковими групами : 1-5, 6-9, 10-11 класи.

3. Оцінювання проводять за 3-бальною системою: 3 – так, 2 – не зовсім, 1 – ні. На кожну якість (критерії) виводять одну середньоарифметичну оцінку, в результаті кожен учень має 7 оцінок.

4. Як проводять оцінювання?

- необхідно ознайомити учнів із життєвими цінностями, провести обговорення під час класних годин, диспутів, “круглих столів” тощо, щоб школярі усвідомили зміст показників;
- необхідно ознайомити учнів із 3-бальною системою оцінювання;
- за критерієм “інтелектуальний рівень” виводять середню оцінку виставляють за кожен показник. У результаті виводить 17 оцінок. Усього ж їх буде 18. Ці 18 оцінок заносять у карту позицій учня;
- експертну групу обирають самі учні, до неї входять 2-3 учнів, 2-3 вчителів.

АНКЕТА 1

(для учнів 1-5 кл.)

1. Допитливість:

- мені цікаво вчитися;
- я завжди виконую домашні завдання;
- я прагну одержувати хороші оцінки;
- я люблю читати
- мені цікаво знаходити відповідні на незрозумілі запитання.

2. Старанність (ставлення до навчання):

- я наполегливий у навчанні;
- я уважний;
- я самостійний;
- я допомагаю іншим і сам звертаюся по допомогу;
- я вчуся регулярно, без пропусків.

3. Працьовитість:

- без праці не витягнеш і рибку зі ставка;
- бережливість до результатів праці людини;
- самообслуговування;
- я роблю все акуратно і красиво;
- я виконую правила роботи.

4. Я і природа: - я бережу землю; - я бережу рослини; - я бережу тварин; - я бережу природу.
5. Я і школа: - я виконую правила для учнів; - я виконую правила внутрішньо шкільного життя; - я беру участь у справах класу і школи; я добрий у взаєминах із людьми.
6. Прекрасне в своєму житті: - Я акуратний і охайний; - Я дотримуюся культури поведінки; - Ціную красу в своїх справах; - я бачу прекрасне в житті.
7. Ставлення до самого себе: - Я керую собою, своєю поведінкою; - Дотримуюся санітарно-гігієнічних правил догляду за своїм одягом і зовнішністю; - Піклуються про здоров'я; - Вмію правильно розподіляти час навчання і відпочинку; - Я не вмію шкідливих звичок.

АНКЕТА 2

(для учнів 6-11 класів)

1. Ерудиція: - Міцність і глибина знань; - Культура мови; - Доказовість і аргументованість суджень; - Кмітливість; - Використання додаткових джерел.
2. Старанність (ставлення до навчання):

- Старанність і сумлінність;
- Регулярність і систематичність занять;
- Самостійність;
- Уважність;
- Взаємодопомога.

3. Працьовитість (ставлення до праці):

- Організованість і зібраність;
- Ощадливість;
- Звички до самообслуговування;
- Виконання правил безпеки в роботі;
- Естетика праці.

4. Я і природа (ставлення до природи):

- Бережливість до землі;
- Бережливість до рослин;
- Бережливість до тварин;
- Охорона природи в повсякденній життєдіяльності;
- Допомога природі.

5. Я і суспільство:

- Виконання правил для учнів;
- Виконання правил внутрішнього розпорядку;
- Виконання норм і правил людського співжиття;
- Милосердя;
- Участь у житті класу і школи.

6. Естетичний смак:

- Акуратність і охайність;
- Культурні звички в житті;
- Внесення естетики в життєдіяльності;
- Вміння знаходити прекрасне в житті;
- Відвідування культурних центрів.

7. Ставлення до самого себе:

- Я керую собою, своєю поведінкою;
- Вмію організувати свій час;
- Піклується про здоров'я;

- Дотримуйся правил особистої гігієни;- Я не маю шкідливих звичок.

АНКЕТА 3
(для учнів 10-11 кл.)

1. Інтелектуальний рівень:

- Ерудиція;
- Культура мови;
- Логіка мислення (індукція, дедукція, аналіз, синтез, порівняння, аргументація);
- Самостійність і творчість;
- Використання додаткових джерел.

2. Моральна позиція як система ціннісних орієнтацій і поведінка:

- Розуміння цілісності і єдності розвитку людини, суспільства та природи;
- Усвідомлення ролі людини в перетворенні навколишньої дійсності та охорони природи;
- Потреби і вміння відстоювати свої погляди й переконання;
- Відповідальне ставлення до навчання;
- Працьовитість;
- Усвідомлення прав і обов'язків людини в суспільстві;
- Повага до державних символів, традицій, дбайливе ставлення до історії свого народу;
- Потреба в служінні батьківщині і народу;
- Готовність до свідомого вибору професії;
- Розуміння свідомої дисципліни як норм духовно-моральних взаємин, самоконтроль і саморегуляція поведінки;
- Розуміння взаємозв'язку внутрішньої і зовнішньої культури людини;
- Усвідомлення активної ролі особистості в становленні характеру;

- Неприйняття аморальної поведінки;
- Внесення естетики до зміцнення свого здоров'я;
- Свідоме ставлення до зміцнення свого здоров'я;
- Негативне ставлення до шкідливих звичок.

Алгоритм обробки матеріалів

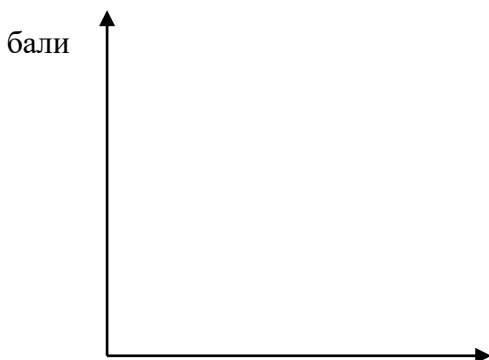
Скласти таблицю узагальненої інформації з питань
“Рівень вихованості учнів у школі, у класі”.

№ п/ п	Клас	Середня оцінка за показниками блоку							Середній узагальне ний показник
		1	2	3	4	5	6	7	

До таблиці вносять середні бали за кожним показником.

Алгоритм дії.

1. Оцінити кожен показник.
2. Обчислити середній показник за блоками (скласти бали за даним показником і розділити на число учнів).
3. За отриманими середніми показниками побудувати графік.

0 показники вихованості учнів (за анкетами)

Примітка: на графіку різними кольорами показано оцінку учнів, батьків, учителів.

4. Визначити систему заходів для регулювання і корекції окремих показників.

№ п / п	Показники	Рівні вихованості			Низький (завжди)
		Високий (завжди)	Хорош ий	Серед ній	
			(у більшості випадків)		
			5	4	
1	Зовнішній вигляд, зачіска, одяг, прикраси тощо	Недра- тівний, не- зухва лий, не відвер тає уваги	Часті ше за типом	Часті ше за типом	Дратівний, зухвалий, відвертає увагу від занять
2	Спілку- вання, мова	Ввічливе делікатне, шанобливе			Грубий у спілкуванні, крикливий вживає лайку
3	Взаємини з учнями	Друже- любні, співчут- ливі, з симпатією			Зарозумілі, панські, знущальні
4	Взаємини з іншими співробітни- ками школи	Ввічливі шанобливі			Неповажні, з елементами брутальності, хамства
5	Взаємини з іншими співробітни- ками школи	Ввічливі шанобливі			Неповажні, грубі, хамські
6	Дисцип- лінованість у виконанні вказівок учителя	Завжди виконує (чи завжди можна переко нати)			В більшості випадків не виконує, прагне відговорити, збрехати тощо

7	Ставлення до шкільного майна, до праці інших	Дбайливе			Недбале, псує, бруднить меблі тощо
---	--	----------	--	--	------------------------------------

Загальний бал обчислюють у такий спосіб – сума балів: кількість показників (7). Наприклад: $5+5+5+4+4+4+3/7 = 4,3$

Алгоритм обробки матеріалів

(за Н.Капустіним, багато в чому збігається з методикою

П.Третьякова)

Кожен учень, а потім учитель заповнюють оцінний аркуш (оцінюють прояв основних показників вихованості).

1 – 2 клас

1. Допитливість: - мені цікаво вчитися; - я люблю мріяти; - мені цікаво знаходити відповідні на незрозумілі запитання; - мені подобається виконувати домашні завдання; - я прагну одержати хороші оцінки.
2. Працьовитість: - я старанний у навчанні; - я уважний; - я допомагаю іншим у справах і сам звертаюся по допомогу; - мені подобається допомагати в родині виконувати домашню роботу; - мені подобається чергування у школі.
3. Дбайливе ставлення до школи: - до землі;

- до рослин; - до тварин; - до природи.
4. Моє ставлення до школи: - я виконую правила для учнів; - я добрий у взаєминах із людьми; - я беру участь у справах класу і школи.
5. Красиве в моєму житті: - я акуратний у справах; - я охайний в одязі; - мені подобається все красиве навколо мене; - я ввічливий у взаєминах із людьми.
6. Як я ставлюся до себе: - я керую собою; - я дотримуюся санітарно-гігієнічних правил догляду за собою; - я не маю шкідливих звичок.

Оцінювання проводять за 5-бальною системою:

5 – це є завжди; 2 – ніколи;	4 – часто; 1 – у мене інша позиція;	3 – рідко;
---------------------------------	---	------------

За кожним критерієм виводять одну середньоарифметичну оцінку. В результаті кожен учень має 6 оцінок. Потім 6 оцінок складають і ділять на 6. Середній бал і є умовним визначенням рівня вихованості. Якщо середній бал дорівнює:

5 – 4,5 – це високий рівень вихованості;

4,4 – 4,0 – хороший рівень;

3,9 – 2,9 – середній рівень;

2,8 – 2,0 – низький рівень.

Класний керівник заповнює таблицю.

**Зведений аркуш даних «Вивчення рівня вихованості»
учнів _____ класу**

№ п/ п	Прізвище, ім'я	Показник						
		Допитливість	Працьовитість	Дбайливе ставлення до природи	Моє ставлення до школи	Красиве в моєму житті	Як я ставлюся до себе	Середній бал
								Рівень вихованості

У класі _____ учнів.

_____ мають високий рівень вихованості (в);
 _____ мають хороший рівень вихованості (х);
 _____ мають середній рівень вихованості (с);
 _____ мають низький рівень вихованості (н);

Дата _____

Класний керівник _____

3 – 5 класи

1. Допитливість:

- мені цікаво вчитися;
- я завжди виконую домашнє завдання;
- я прагну одержувати хороші оцінки;
- я люблю читати;
- мені цікаво знаходити відповіді на незрозумілі запитання.

2. Старанність (ставлення до навчання):

- я старанний у навчанні;
- я уважний;
- я самостійний;

- я допомагаю іншим і сам звертаюся по допомогу; - мені подобається самообслуговування в школі і вдома.
3. Ставлення до природи: - я бережу землю; - я бережу рослини; - я бережу тварин; - я бережу природу.
4. Я і школа: - я виконую правила для учнів; - я виконую правила внутрішнього життя; - я беру участь у справах класу і школи; - я добрий у взаєминах із людьми; - я справедливий у взаєминах із людьми.
5. Прекрасне в моєму житті: - я акуратний і охайний; - я дотримуюся культури поведінки; - ціную красу у своїх справах; - я бачу прекрасне в житті.
6. Ставлення до самого себе: - я керую собою, своєю поведінкою; - дотримуюся санітарно-гігієнічних правил догляду за своїм одягом і зовнішністю; - піклуюся про здоров'я; - вмію правильно розподіляти час навчання і відпочинку; - я не маю шкідливих звичок.

Оцінювання проводять за 5-бальною системою:

5 – це є завжди; 2 – ніколи;	4 – часто; 1 – у мене інша позиція.	3 – рідко;
---	--	-------------------

За кожним критерієм виводять одну середньоарифметичну оцінку. В результаті кожен учень має 6 оцінок.

Потім 6 оцінок складають і ділять на 6. Середній бал і є умовним визначенням рівня вихованості. Якщо середній бал дорівнює:

5 – 4,5 – це високий рівень вихованості;

4,4 – 4,0 – хороший рівень;

3,9 – 2,9 – середній рівень;

2,8 – 2,0 – низький рівень.

Класний керівник заповнює таблицю.

Зведений аркуш даних «Вивчення рівня вихованості»
учнів _____ класу

№ п/ п	Прізвище, ім'я	Показник						
		Допитливість	Працьовитість	Дбайливе ставлення до природи	Моє ставлення до школи	Красиве в моєму житті	Як я ставлюся до себе	Середній бал
								Рівень вихованості

У класі _____ учнів.

_____ мають високий рівень вихованості (в);

_____ мають хороший рівень вихованості (х);

_____ мають середній рівень вихованості (с);

_____ мають низький рівень вихованості (н);

Дата _____

Класний керівник _____

6 – 5 клас

1. Ерудиція: - Міцність і глибина знань; - Культура мови; - Доказовість і аргументованість суджень; - Кмітливість; - Використання додаткових джерел.
2. Ставлення до праці: - Старанність і сумлінність; - Ощадливість; - Звичка до самообслуговування; - Самостійність; - Уважність.
3. Я і природа (ставлення до природи): - Дбайливе ставлення до землі; - Дбайливе ставлення до рослин; - Дбайливе ставлення до тварин; - Прагне зберегти природу в повсякденній життєдіяльності; - Допомога природі.
4. Я і суспільство: - Виконання правил для учнів; - Виконання правил внутрішнього розпорядку; - Виконання норм і правил людського співжиття; - Милосердя; - Участь у житті класу і школи.
5. Естетичний смак: - Акуратність і охайність; - Культурні звички в житті; - Внесення естетики в життєдіяльність; - Уміння знаходити прекрасне житті;

- Відвідування культурних центрів.
6. Ставлення до самого себе:
- я керую собою;
- своєю поведінкою;
- вмію організувати свій час;
- піклуюся про здоров'я;
- дотримуюся правил особистої гігієни;
- я не маю шкідливих звичок.

Оцінювання проводять за 5 – бальною системою:

5 – це є завжди;	4 – часто;	3 – рідко;
2 – ніколи;	1 – у мене інша позиція.	

За кожним критерієм виводять одну середньоарифметичну оцінку. В результаті кожен учень має 6 оцінок.

Потім 6 оцінок складають і ділять на 6. Середній бал і є умовним визначенням рівня вихованості. Якщо середній бал дорівнює:

5 – 4,5 – це високий рівень вихованості;

4,4 – 4,0 – хороший рівень;

3,9 – 2,9 – середній рівень;

2,8 – 2,0 – низький рівень.

Класний керівник заповнює таблицю.

Зведений аркуш даних «Вивчення рівня вихованості»
учнів _____ класу

№ п / п	Показник											
	Прізвище, ім'я	Працьовитість	Старанність	Дисциплінованість	Критичність і самокритичність	Відношення до шк. і особистого майна	Відповідальність	Активність	Сила волі	Взаємодопомога	Організаторські здібності	Підсумок

10 – 11 класи

1. Інтелектуальний рівень:

- Ерудиція;
- Культура мови;
- логіка мислення (доказовість, аргументація);
- самостійність.

2. Моральна позиція:

а) милосердя:

- Доброта і співчуття взагалі;
- Доброта і співчуття до родини, близьких, друзів;

б) відповідальність:

- обов'язок перед батьками і старшими;
- обов'язок стосовно суспільства;

в) справедливість:

- рівність статей;
- виконання норм внутрішньошкільного життя;
- виконання закону;

г) характер:

- щедрість до слабких, хворих, бідних;

- вміння прощати;
- чесність.

Інструкція до оцінювання:

1. Необхідно ознайомити учнів із ціннісними орієнтаціями, за кожною з них провести обговорення на різних формах занять (класних годинах, диспутах, усних журналах, “круглих столах”), для того щоб учні усвідомили зміст показників.
2. За критерієм “інтелектуальний рівень” виводять середню оцінку, а за критерієм “моральна позиція” – підсумкову оцінку за кожен показник.
3. Експертну групу обирають самі учні (2-3 учні, 1-2 вчителів).
4. Оцінювання проводять за 5-бальною системою:

5 – це є завжди; 2 – ніколи;	4 – часто; 1 – у мене інша позиція.	3 – рідко;
---------------------------------	---	------------

Система поєднання самооцінки з оцінкою дозволяє самому учневі користуватися свої взаємини зі світом, керувати собою, займатися самовихованням, щоб досягти кращих результатів і успіху. Після виставляння оцінок кожен учень має 5 оцінок. Сума 5 оцінок ділиться на 5. Середній бал визначає рівень вихованості. Якщо середній бал дорівнює

- 5 – 4,5 – це високий рівень вихованості;
- 4,4 – 4,0 – хороший рівень;
- 3,9 – 2,9 – середній рівень;
- 2,8 – 2,0 – низький рівень.

Класний керівник заповнює таблицю.

Зведений аркуш даних «Вивчення рівня вихованості»
учнів _____ класу

№	П / П	Прізвище, ім'я	Показник									
			Працьовитість	Старанність	Дисциплінованість	Критичність і самокритичність	Відношення до шк. і особистого майна					